Beschouwingen van Bastiaan Baan

‘Leg mij als een zegel aan uw hart, als een zegel aan uw arm. Want sterk als de dood is de liefde…'
Hooglied van Salomo 8:6

Hoe langer, hoe dieper, hoe meer je verbonden bent met een levende, des te moeilijker is het om van hem als stervende afscheid te nemen. Om nog maar te zwijgen van het moment, waarop de gestorvene zijn eigen weg gaat in een wereld, die ons onbekend is. Vanouds heet die wereld: gene zijde - in tegenstelling tot deze zijde. In talloze culturen en tijdperken is de weg naar gene zijde voorgesteld als een vaart over het grote water, totdat het scheepje achter de horizon verdwijnt. Bij iemand met wie je zo lang, zo diep, zo sterk verbonden bent is het bekende gezegde ‘Uit het oog, uit het hart’ niet meer van toepassing. In zo’n geval moet je het gezegde omkeren: 'Uit het oog, in het hart.’
Maar dat maakt het juist zo pijnlijk; dat je de gestorvene met pijn in het hart moet loslaten - overgeleverd aan de golven van een onbekende zee, met een onbekende bestemming.
Wat verbindt dan nog de gestorvene met de levenden, als we zo ver van elkaar in twee verschillende werelden vertoeven?

In zijn Hooglied gaf koning Salomo op deze vraag het antwoord: ‘Sterk als de dood is de liefde.’ Als er iets is wat aan gene zijde de gestorvenen nog kan bereiken, dan is het wel de liefde. En als er iets is, waarmee de gestorvene ons kan bereiken, dan is het wel de liefde. Alleen: aardse liefde, vluchtige sympathie, alledaagse woorden en gedachten zijn niet aan gestorvenen besteed. Daar hebben ze geen boodschap aan. Alleen de geestelijke, onzelfzuchtige liefde bereikt hun bestemming.

Agapē - de hoogste vorm van liefde - zo noemde men in de Griekse oudheid deze kwaliteit. We kunnen nog zoveel bidden, mediteren of lezen voor een gestorvene: zonder agapē bereikt onze boodschap hen niet.
Agapē - zo noemde men vanaf het vroegste christendom ook het maal van brood en wijn, dat aan het altaar gehouden wordt. Het altaar is de plaats, waar levenden en gestorvenen elkaar kunnen vinden, verenigd door Christus, de opwekker van de doden.

Bastiaan Baan, 31-10-2026

‘… Toen ging de draak heen om de strijd aan te binden tegen de overigen van haar nageslacht…‘ (Apocalyps 12: 17)

Tussen de strijd in de hemel, in het hart van de Apocalyps, en het Nieuwe Jeruzalem, het slotakkoord van de Apocalyps, ligt een oneindig lange weg van beproevingen. Wanneer je probeert met de ogen van de schrijver van dit werk te kijken naar de wereld waarin we nu leven, dan zitten wij daar middenin: De draak is los. Het lijkt alsof de tegenstander-machten vrij spel hebben en alsof wij en onze tijdgenoten midden in de woestijn aan ons lot zijn overgelaten. Het lijkt erop alsof de sterke engel Michael zich heeft teruggetrokken en ons wil zeggen: Ik heb mijn taak volbracht. Nu is het aan jullie om de strijd op aarde voort te zetten. Moeten we dat werkelijk op eigen kracht doen?

Voor talloze mensen op aarde is dat tegenwoordig het machteloze levensgevoel: te moeten strijden tegen een overmacht, zonder rugdekking, zonder hulp van hogerhand.

Maar het epistel van de mensenwijdingsdienst laat horen, dat Michael de strijd met andere middelen voortzet. Met een wapen, dat ieder mens bezit – als hij daar tenminste gebruik van wil maken. Dit wapen heet: de vrije kracht. Niet langer is het Michael, die als de sterke engel de strijd beslist. De plaats waar de beslissende strijd zich

afspeelt is het hart, ons hart. Al wordt ons nog zoveel ontnomen in deze strijd: er is een plek waar we vrij zijn, waar we helemaal onszelf kunnen zijn. Pas als wij de vrije kracht ontwikkelen – vrij in het denken, vrij in onze besluiten, vrij in ons handelen – kan Michael deze kracht louteren en tot bouwsteen maken van een toekomstige schepping.

Dat is het Nieuwe Jeruzalem, gebouwd op het fundament van vrijheid –vrij van aardse kluisters, vrij van waan en illusie.

Bastiaan Baan, 18-10-2026

De koninklijke bruiloft – Mattheüs 22

De mens is een burger van twee werelden: een aardse en een geestelijke wereld. In de oudheid waren wij ingeburgerd in de geestelijke wereld, thuis in de hemel en nog maar nauwelijks geland op aarde. Alle oude geschriften, bouwwerken en kunstwerken getuigen van onze oorsprong in de geest.

In onze tijd leven we in de omgekeerde wereld: helemaal thuis op aarde en nog maar nauwelijks verbonden met de hemel – althans: zo is het voor het overgrote deel van onze mensheid. Talloze mensen weten niet meer van een geestelijke wereld of ze willen er zelfs niet van weten. En toch klopt de geestelijke wereld bij ons aan en nodigt ons uit om deelgenoot te worden van de bruiloft van hemel en aarde. Horen wij de klop op de deur, horen wij de roep – of zijn we zo gekluisterd aan onze eigen akker, aan onze eigen zaken, dat we niet willen horen?

Voor ieder mens komt er een dag waarop de geestelijke wereld niet meer vragend bij ons aanklopt, maar als een blikseminslag bij heldere hemel inslaat. En zelfs dan: als het uur van de waarheid, het uur van de ware werkelijkheid is gekomen – zelfs dan gaan de boden van God, de engelen, naar de kruispunten der wegen en roepen allen die op weg zijn, kwaden zowel als goeden, naar de bruiloft. Hebben wij ons

dan bekleed – niet met het aardse kleed van onze bezittingen, ons geld en ons goed, maar met het gewaad dat de bruidegom ons wil geven?

Zijn licht, zijn liefde, zijn vrede – dat is het gewaad waarmee Hij ons omhullen wil – als wij het willen aannemen uit zijn handen.

Bastiaan Baan27-09-2026

‘Vrede over dit huis.’ (Lukas 10:5)

Waar we ook gaan of staan: overal op aarde laten we onze sporen achter. Sommige daarvan zijn duidelijk zichtbaar – zoals voetstappen in zachte bodem, die we zelfs kunnen volgen om iemand op het spoor te komen.

Er is een andere voetstap, die zelfs blijvende sporen achterlaat. Hoeveel aarde gebruiken we? Dat noemen we de ecologische voetstap. Onze wereldbevolking verbruikt meer dan ons ter beschikking staat. We plegen op grote schaal roofbouw – met ver gaande, blijvende gevolgen. Een oude legende beschrijft het al in beeldentaal: toen Adam uit het paradijs werd verdreven verdorde het gras onder zijn voeten, overal waar hij liep.

Maar net zoals we zichtbare stappen achterlaten – of we het weten of niet, of we willen of niet – zo laten we ook in de wereld van de geest ononderbroken onze sporen achter. Als we in een staat van vrede verkeren, kunnen we die vrede met ons meedragen, kunnen we die ook uitdragen in de wereld om ons heen bij iedere ontmoeting.

‘Vrede over dit huis.’ We hoeven het niet hardop uit te spreken, zoals de zeventig volgelingen, die door Christus werden uitgezonden. In onze handel en wandel kunnen we in stilte vrede verbreiden, waar we ook gaan. Gaandeweg zullen we ontdekken: niet alleen mijn, maar ook Zijn vrede is het, die ons wil begeleiden. En met dit broodnodige geschenk aan onze rusteloze, opgejaagde wereld laten we een nieuw

spoor achter in de wereld van de geest: onze namen willen geschreven worden, onuitwisbaar, in de hemelen.

Bastiaan Baan 06-09-2026

Genezing van de blinde bedelaar (Lukas 18)

Sommige gebeurtenissen uit het leven van Christus staan ver van ons af, omdat wij er part noch deel aan hebben. Want wat moet je met genezingen van blinden, doven, melaatsen en bezetenen als je zelf gezond bent? Bij de genezing van een blinde kun je nog denken: gelukkig, dat hij weer kon zien – maar het gaat niet over mij. God zij dank ben ik niet blind.

Of misschien toch wel?

Om werkelijk te kunnen zien moet je drie keer kijken. En dat doen we zelden of nooit. Het is al een kunst op zich om te leren zien wat onze ogen waarnemen – niet vertroebeld door sympathie of antipathie. Maar dan: zijn we ook in staat om te door-zien wat onze ogen zien? Kunnen we achter de uiterlijke verschijning van de mens die tegenover ons staat ook de schijn zien? Alles wat we zien is zinsbegoocheling, Maya, die doorzien en onthuld moet worden.

En zelfs dan hebben we nog niet gezien wat voor onze ogen verschijnt. Want alles wat we doorzien moet ook in-gezien worden, moet tot inzicht worden. Achter de sluier van de uiterlijke wereld, onder de schijn van de verschijnselen is verborgen het wezen dat zich verhult, zijn intentie, zijn onvolmaakte poging om tot verschijning te komen. Dat zag Christus. Het evangelie drukt dit uit met de woorden: Hij wist wat er in de mensen was. Hij zag de mensen in hun ware, in hun toekomstige gedaante, van aangezicht tot aangezicht.

Pas als wij zien, doorzien en inzien worden wij genezen van onze blindheid. Pas dan kun je zeggen: Ik zie de wereld – niet alleen met eigen ogen, maar ook met de ogen van Christus.

Bastiaan Baan 23-08-2026

Het christendom is in de loop van de eeuwen groot geworden door armoede. Hoeveel bedelmonniken en heiligen hebben niet vrijwillig afstand gedaan van geld en goederen om de weg van de navolging van Christus te bewandelen? Zij hebben letterlijk de opdracht van hun Heer en Meester gevolgd:
‘Neemt niets mee op weg, staf noch reiszak, brood noch geld, ook geen tweede gewaad…’ (Lukas 9:3) En toch is dat niet de enige manier om Christus op zijn weg te volgen. Als dat het geval zou zijn, zou onze mensheid – afgezien van een handjevol heiligen – hopeloos mislukt zijn.
Vanaf het vroegste christendom kende men de drievoudige betekenis van de Bijbel. In de woorden van de kerkvader Origenes: ‘Zoals de mens bestaat uit lichaam, ziel en geest, zo is het ook met de heilige Schrift.’ (*) ‘Het vlees van de schrift’, zoals men dat noemde, is de letterlijke, de fysieke betekenis van de woorden. Wie uitgezonden werd door Christus moest in armoede door de wereld trekken. Maar zijn woorden moeten niet alleen letterlijk gehoord en verwerkelijkt worden. Ze zijn ook voedsel voor de ziel en een appèl aan de geest.
‘Neemt niets mee op weg…’ Zijn we in staat om in de ontmoeting met onze naaste de ballast van al onze oordelen en vooroordelen achter te laten en de ander te ontmoeten zonder te moéten? Ont-moeten zonder verplichtingen, zonder verborgen agenda, zonder voor de ander iets te willen? Pas dan wordt een gesprek kostbaarder dan goud en voedsel voor de ziel.
‘Neemt niets mee op weg…’ Kunnen we deze woorden ook in de geest verwerkelijken? Daarvoor moeten we bedelaars om geest worden. Hij, die de mensengeesten met de helende Geest het verder-leven schenkt, wil ons met lege handen uitzenden om met zijn kracht en zijn volmacht te werken, te spreken en te spijzigen.
(*) Origenes, ‘Peri Archōn’
Bastiaan Baan 16-08-2026

‘Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt’ (Mattheüs 7:1)

Ieder mens, ieder van ons, draagt levenslang een last met zich mee. In de loop van ons leven wordt die last steeds zwaarder. Hij kan zelfs tot ballast worden, waar we letterlijk en figuurlijk onder gebukt gaan. Wat stapelt zich niet allemaal op wanneer we ouder worden? Vaak zijn het onze bezittingen – maar in alle gevallen zijn het onze ervaringen, onze herinneringen, onze zorgen… Ze worden ingegrift in ons geheugen, maar ook in onze gestalte, onze gebaren, onze gezichtsuitdrukkingen. Alles wat we ooit gedacht, gesproken en gedaan hebben laat sporen in ons achter, zichtbaar en onzichtbaar. Maar wanneer we iemand werkelijk willen ontmoeten, moeten we telkens opnieuw al die ballast achter ons laten om onbevooroordeeld te zien wie die ander is. Als we dat niet doen, zien we alleen maar onszelf in plaats van de ander. In de woorden van de dichter:
‘Wat is het moeilijkste van alles?
Om met de ogen te zien
Wat je voor ogen ligt.’ (*)
Wat je dan ziet heet niet voor niets: waar-neming. Je vindt pas de waarheid als je kunt waar-nemen, onbevooroordeeld.
Eén is er in onze wereld, die alles waarneemt: al-ziend, al-wetend, al-omvattend. En pas als wij met de ogen zien wat ons voor ogen ligt, zonder oordeel, komen we in Zijn nabijheid.
(* Goethe, Xenien aus dem Nachlass 45)

Bastiaan Baan 02-08-2026

Beschouwing Sint Janstijd

Tussen hemel en aarde, tussen geestelijke en stoffelijke wereld, staat een diepe afgrond. Een smalle brug verbindt de beide uiteinden van de kloof, maar de levenden kunnen deze brug niet betreden. Alleen de gestorvenen maken de oversteek, om daarna niet meer terug te keren.
De Duitse taal heeft een radicale uitdrukking voor deze twee gescheiden werelden. Ze worden ‘diesseits’ en ‘jenseits’ genoemd: aan deze en gene zijde van de afgrond.
In de oudheid was deze beeldende taal van de kloof en de brug vanzelfsprekend. De grens tussen deze en gene zijde wordt bewaakt door een ontzagwekkende wachter, die geen gewone sterveling in zijn rijk binnenlaat.
Hoewel zulke beelden ons minder vertrouwd of zelfs vreemd zijn, weten we allemaal uit eigen ervaring: zolang we leven zijn we met handen en voeten gebonden aan het aardse bestaan. We zijn in ons alledaagse leven gescheiden van de ongeborenen, de gestorvenen, de engelen en alles wat daar boven uit reikt.

Eigenlijk is er maar één mens die in staat is om deze twee werelden te overbruggen. Hij is net zo vertrouwd met de wereld van de engelen als met die van de mensen. Johannes de Doper: is hij nu een engel of een mens? Of is hij beiden tegelijk?
Hoe het ook zij: hij is de geboorte-helper, die Gods Zoon Christus in de mens Jezus tot verschijning brengt bij de doop in de Jordaan. Hij is de grootste van hen die tot op de dag van vandaag, Christus in zich opwekkend, ons voorgaan.

Daarom roepen we hem in deze tijd van het jaar aan het altaar aan als de mens die ons kan helpen, de kloof te overbruggen, die ons scheidt van God. Daarom voltrekken wij de mensen-zegenende daad van het altaar, om hem te vragen ook de geboorte-helper te worden van Christus in ons.

Bastiaan Baan 28-06-2026

Waar we ook gaan of staan: overal nemen we ruimte in. Dit geldt niet alleen voor de zichtbare ruimte die we in beslag nemen. Nog veel dwingender kan de ruimte bezet worden door de aanwezigheid van iemand die zijn wil oplegt aan anderen. Menselijke ontmoetingen zijn vaak een gevecht om ruimte. Hoeveel plaats mogen we innemen? Blijft er nog genoeg ruimte voor de ander over?
In een overvolle ruimte moeten we ons soms letterlijk en figuurlijk klein maken om plaats te maken voor elkaar.

De grootste kunst in de omgang met mensen in een gemeenschap is, helemaal aanwezig te zijn en toch aan de anderen ruimte gegeven. Misschien is dat wel het kenmerk van een grote persoonlijkheid Zo vertelde een tijdgenoot van de arts Ita Wegman: ‘Als zij mij tegemoet liep aan het einde van een lange gang leek de hele ruimte gevuld te zijn met haar liefde. Maar tegelijkertijd was er in deze ruimte plaats voor mijn kleine, onvolmaakte liefde. Ik werd niet overweldigd. Ik mocht er ook zijn.’

De grootste kunst in de omgang met Christus is, helemaal aanwezig te zijn en tegelijkertijd aan hem alle ruimte te geven. Dat heeft de grootste van alle mensen, Johannes de Doper, ons voorgeleefd. Hij heeft niet gezegd: ‘Hij moet verschijnen, ik moet verdwijnen’, maar: ‘Hij moet groeien, ik moet afnemen.’
Aan het altaar volgen wij met onze onvolmaakte kleine liefde Johannes, om de weg van Christus te bereiden en hem woning te geven in onze harten.

Bastiaan Baan 24-06-2026

De Geest waait waarheen hij wil… (Johannes 3)

Hoog boven de huizen en straten van onze steden hebben de zwaluwen hun domein. Moeiteloos scheren ze door de lucht, zonder zich een ogenblik rust te gunnen op de grond. Daar zijn ze zelfs niet op gebouwd. Zo bekwaam als zwaluwen zijn als vliegers, zo hulpeloos zijn ze op de grond. Er is eigenlijk maar één reden, waarom ze het luchtruim verlaten en een vaste plek opzoeken: dat is, als ze hun nesten verzorgen. Daarom kunnen ze lang niet overal in onze steden wonen. Er moeten ruwe, beschutte plekken zijn, waar ze hun nesten kunnen bouwen. En als die plekken niet te vinden zijn, moeten ze verder trekken - net zo lang tot ze een geschikte woonplaats hebben gevonden.

Wat de zwaluwen van nature doen, dat doet de Geest op zijn eigen onnavolgbare, onzichtbare wijze - maar net zo werkelijk. Zolang wij geen plaatsen op aarde scheppen waar de Geest kan wonen, blijft deze wereld onbereikbaar ver weg. De Geest waait waarheen hij wil - en als er geen plaats is om te wonen, waait hij verder.

De mensenwijdingsdienst is voor de geestelijke wereld een woonplaats op aarde - misschien wel één van de weinige woonplaatsen waar echte rust en echte stilte heersen. De mensenwijdingsdienst is ook een woonplaats voor ons eeuwige wezen - een plaats, waar we naar Zijn beeld en gelijkenis worden herschapen.
Geen ander kan de mensenwijdingsdienst tot woonplaats van God maken dan alleen de mens.
En geen ander kan de altaardienst tot woonplaats van ons ware wezen maken dan God alleen.
Zo zijn wij, God en de mensen, ten diepste met elkaar verbonden.
Bastiaan Baan 14 -06-2026

Velen van ons kennen de ervaring, een geliefde vriend te moeten verliezen door zijn sterven. Onvermijdelijk opent zo'n verlies een wond, die zich lange tijd niet sluit. We kunnen de gestorvene niet eenvoudig vergeten en terugkeren tot de dagelijkse gang van zaken, alsof er niets gebeurd is. Er zijn in onze tijd talrijke middelen om de gestorvenen niet alleen in herinnering te houden, maar ze ook te laten verschijnen alsof ze nog midden in het leven staan: door foto's, film, geluidsopnamen enzovoort. Er bestaat een uitgebreide technologie om herinneringen op te roepen en gebeurtenissen uit het voorbije leven te conserveren - of moet je misschien zeggen: te mummificeren?
Echter: net zo onvermijdelijk als de wond zich opent, sluit die zich vroeg of laat weer. De herinnering verbleekt. Wat blijft, is een litteken. Het leven roept ons terug in het hier en nu. Gelukkig bestaat niet alleen de herinnering, maar ook het vergeten.

Hoe ziet dat er uit voor een gestorvene? Bestaat er voor hem ook zoiets als herinneren en vergeten? Het is niet moeilijk, ons voor te stellen dat hij, hoe langer hij van ons weg is, ook op de een of andere manier vergeet, omdat hij zich moet inleven in een volledig andere wereld. Dat merken we zelfs: na jaren is de gestorvene niet meer nabij, maar ver weg van ons.

Slechts één mens heeft ons sinds zijn dood nooit meer verlaten. Hoewel het al meer dan tweeduizend jaar geleden is dat Hij gestorven is, is Hij ons net zo nabij als toen. Hij - en hij alleen - heeft ons toen voor eens en altijd beloofd: 'Ik ben bij u alle dagen, tot aan de voleinding der wereld.' Hij is altijd bij ons.

Maar wij - zijn wij ook altijd bij hem?

Bastiaan Baan 25-05-2026

Maar wij - zijn wij ook altijd bij hem? ‘Staat op, laat ons verder gaan!’ (Johannes 14:31)

De 21e eeuw kun je, meer dan alle voorgaande tijdperken, de eeuw van de ontworteling noemen.
Dat geldt in de eerste plaats voor de legers van vluchtelingen, die geen thuisland meer hebben, geen vaste woonplaats, zelfs geen dak boven hun hoofd. Maar in overdrachtelijke zin geldt dat voor bijna iedere tijdgenoot. Ook als wij ons veilig kunnen wanen binnen die vier muren van ons huis, ook als wij genoeg hebben om ons te voeden en kleden - dan nog heerst tegenwoordig het collectieve gevoel: we zijn nergens meer thuis. Niet in ons eigen huis, niet in een vertrouwde, veilige thuishaven; zelfs niet in onze eigen familie. Dat is niet alleen een pijnlijk collectief gevoel van ongeborgenheid, maar misschien ook een noodzakelijke ervaring. Waar is ons thuisland, onze ‘Heimat’?
De schrijver Franz Kafka zei het al aan het begin van de 20e eeuw, toen de eerste tekenen van ontworteling zichtbaar werden:
‘Men moet ver weg gaan om het thuisland, dat men verlaten heeft, te vinden.’
Er zit niets anders op dan op weg te gaan. En als dat niet letterlijk gebeurt, dan in ieder geval figuurlijk. De enige blijvende geborgenheid die we in onze rusteloze wereld kunnen vinden, is gegeven door Hem, die ons oproept om alles wat ons ooit vertrouwd was, te verlaten: ‘Huis, ouders, broeders, vrouw of kinderen…’ (Lukas 18: 28)
Om ontworteld, ontheemd, vrij van alles wat ons kluistert, Zijn roep te volgen:
‘Staat op, laat ons verder gaan!'

Bastiaan Baan 10-05-2026

De ware wijnstok

Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de landbouwer. Elke rank aan mij die geen vrucht draagt, snijdt hij af; en elke rank die vrucht draagt, snoeit hij, opdat zij meer vrucht drage. Gij zijt reeds rein omdat gij het woord opgenomen hebt, dat ik tot u heb gesproken. Blijft in mij - en ik blijf in u. Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, indien zij niet blijft aan de wijnstok, zo ook gij niet, indien gij niet blijft in mij. Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken. Wie in mij blijft, gelijk ik in hem, die draagt veel vrucht, want los van mij hebt gij geen kracht om iets te doen. Indien iemand niet blijft in mij, dan wordt hij buiten geworpen zoals de rank en verdort en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur en zij verbranden. Indien gij blijft in mij en mijn woorden in u blijven, vraagt dan al wat gij wilt en het zal gegeven worden. Daarin komt mijn Vader tot openbaring, dat gij veel vrucht draagt en mijn leerlingen wordt. (Johannes 15: 1 - 8)

De evangelist Johannes staat bekend om zijn uitgelezen, summiere woordenschat. In schijnbare eentonigheid komen steeds opnieuw bekende thema's in soortgelijke bewoordingen terug. Hoe vaak klinkt niet het woord 'blijven' in de gelijkenis van de wijnstok! In alle toonaarden klinkt daar het appèl: ''Blijf in mij - en ik blijf in u.' Soms is het een smeekbede, dan weer een belofte voor de verre toekomst. Bij nader inzien, wanneer je leest en herleest, wanneer je je deze woorden ter harte neemt, blijkt dat zulke sleutelwoorden in een volmaakte compositie door het Johannes-evangelie heen klinken. Ze dragen je als op adelaarsvleugels boven het alledaagse bestaan uit. Hoe doe je dat: in zijn liefde blijven, in een wereld waarin we geen grond meer onder de voeten hebben en waarin aan alles getwijfeld wordt?

Niet voor niets klinkt de roep om in hem te blijven wanneer Christus spreekt over brood en wijn, over zijn lichaam en zijn bloed. Hier is het de rank, die geen vrucht kan dragen uit zichzelf, als zij niet blijft aan de wijnstok. Eerder in dit evangelie is het nog drastischer uitgedrukt:

‘Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in mij en ik blijf in hem.’ (Johannes 6: 56)
Nogmaals: Hoe doe je dat, in hem blijven?
Iets daarvan wordt al verwerkelijkt wanneer we aan het altaar eten en drinken. Zo aards en ontnuchterend als het klinkt: in de communie wordt Christus ingelijfd. We kunnen daarna letterlijk en lijfelijk ervaren: Christus is in ons.
Maar wanneer we hem hebben gegeten en gedronken, ontbreekt er nog iets. Bij het Laatste Avondmaal werd dat uitgesproken met de woorden: ‘Doet dit te mijner gedachtenis.’ (Lukas 22: 19) Daarmee zegt hij:
Ik heb mijzelf aan jou gegeven.
Bedenk wat je ontvangen hebt.
Bedenk wie het is, die je ontvangen hebt.
Breng deze gedachte tot leven - net zo lang, tot de gedachte zich in jou denkt en je op de levensweg in stilte begeleidt.
Dan, als je willens en wetens met mij wandelt, zal ik je verwandelen.
Dan blijf ik in jou en jij in mij.
Bastiaan Baan 26-04-2026

Beloken Pasen

Niets is in de taal van de muziek zo volmaakt als het octaaf. De grondtoon vindt daarin zijn bekroning.
Zo wordt vanouds ook het octaaf van Pasen beschouwd. Na acht dagen is het Paasfeest compleet en wordt bekroond met de tastbare werkelijkheid van de Opgestane. Op Paasmorgen zei Hij tegen Maria van Magdala: ‘Raak mij niet aan.’ Maar nu kan Hij tot Thomas zeggen: ‘Raak mij aan.'
Eeuwen lang heeft deze achtste dag de naam ‘beloken Pasen’ gedragen. Zoals de Opstanding een week daarvoor als een bloem ontloken is, zo is Pasen nu beloken. Dat woord betekent zoveel als: afgesloten, ten einde.Het tweeluik is gesloten. Het doel: de fysieke Opstanding, is bereikt. Ook de leerlingen gaan daarna over tot de orde van de dag. Ze nemen hun netten weer op en zijn als vanouds vissers. Maar wanneer je verder leest - niet alleen in de Bijbel, maar ook in de geschiedenis - herken je, dat de Opgestane daarna telkens opnieuw in andere gedaanten verschijnt. Zelfs zo anders, dat zijn volgelingen hem aanvankelijk niet herkennen.
Tot op de dag van vandaag verschijnt Christus in steeds andere gedaanten. Pasen is niet beloken, maar ontluikt dag in, dag uit opnieuw. Maar wij - herkennen wij hem ook dag in, dag uit?

De Franse mystica Gabrielle Bossis(*) vroeg eens aan Christus: 'Waar kan ik U vinden? Waar vind ik hier op aarde tenminste Uw schaduw? Ik kus de schaduw achter U.’
Hij gaf haar ten antwoord: ‘Mijn schaduw - dat is je naaste.’
Ben je in staat om te herkennen wat Hij met deze woorden zei?
In elk aangezicht is Hij.

(*) Gabrielle Bossis: ‘Mijn schaduw - dat is je naaste. Dialogen met Christus’ (Zeist, 2001)

Bastiaan Baan 12-04-2026

De hoogste hemel

De intocht in Jeruzalem en de opschudding die deze intocht teweeg brengt is een sprekend voorbeeld van het gezegde: Kinderen, dronkaards en dwazen spreken de waarheid.

De menigte die Jezus verwelkomt is dronken van verrukking en dwaas van uitzinnigheid. Zelfs de kinderen laten op deze dag in de tempel nog de echo van deze lofzang horen: ‘Hosanna!’ – tot ergernis van de overpriesters. Deze roep is een raadselwoord. ‘Hoshe Na’, een smeekbede uit de Joodse liturgie, betekent zoveel als: Red nu! Help nu! Tot wie richt zich deze hulproep? Enerzijds tot de zoon Davids, de mens Jezus van Nazareth. Maar ook tot de hoogste hemelen. (Mattheüs 21: 9) ‘Gezegend is hij, die komt in de naam van de Heer!’ Wie is wie in deze raadselachtige lofprijzing? Wie is hij? En wie is de Heer?

Lang geleden wist men van de Mensenzoon Jezus, die de drager zou worden van de Godszoon Christus. Even, in een roes van vervoering, verwoordt het volk wie Hij in werkelijkheid is: Gezegend is Jezus, die aan de hoogste Heer Christus woning geeft.

Het woord van de hoogste hemelen (Grieks: en hupsistois) heeft in het evangelie al eens eerder geklonken: bij de geboorte van Jezus. Toen waren het de engelen, die verkondigden dat uit de hoogste hemel Gods Zoon op aarde was neergedaald: ‘Geopenbaard zij God in de hoogste hemel.’ (en hupsistois)

Maar nu is het een menigte van mensen, die onwetend de waarheid verkondigt. Want in de donkerste dagen die volgen, in verloochening, bespotting, geseling, doornenkroning en kruisiging, komt de hoogste hemel op aarde.

Bastiaan Baan 29-03-2026

De spijziging van de vijfduizend (Johannes 6)

Voor onze aardse begrippen is de spijziging van de vijfduizend een onbegrijpelijk wonder, een mirakel. Maar ook voor de tijdgenoten van Jezus was het onbegrijpelijk, getuige de vraag van Andreas: ‘Er is een kind hier dat vijf gerstebroden en twee vissen heeft; maar wat is dit voor zovelen?’
Hoe kun je nu gevoed worden door een paar kruimels eten? En vooral: hoe kun je nu verzadigd worden door zo weinig?
Wij kennen pas het gevoel, verzadigd te zijn als we een stevige maaltijd achter de rug hebben. Alleen: pas als zo’n maaltijd met liefde bereid is, ontstaat er een gevoel van voldoening en dankbaarheid.
Iemand heeft eens aan het begin van de twintigste eeuw voorspeld: In de toekomst zullen mensen verhongeren aan overvolle tafels. Je hoeft geen profeet te zijn om te herkennen wat hiermee bedoeld werd. Niet alleen kan voedsel een gevoel van leegte achterlaten; het kan ons zelfs ziek maken aan overvolle tafels.

Het maal dat Christus houdt is een maaltijd van dank en liefde. ‘Eucharistie’ - dat woord betekent: dankzegging. Daarmee begint ook letterlijk de spijziging van de vijfduizend: 'Jezus nam de broden, sprak het dankgebed en verdeelde ze onder hen die neergezeten waren.'
Het maal dat Christus met Zijn leerlingen hield kreeg in het vroege Christendom de naam ‘Agapē' - dat betekent: liefde. Een onooglijk maal, bereid met onvoorwaardelijke liefde en dank; dat is het wonder van de spijziging, tot op de dag van vandaag.

Maar dit wonder wordt pas geheel werkelijkheid wanneer we het vuur van Zijn liefde en dank beantwoorden met het vonkje van onze liefde en dank.

Bastiaan Baan 15-03-2026

Bij Lucas 8, 1-18

De gelijkenis van de zaaier is misschien wel de meest herkenbare, meest vertrouwde van alle gelijkenissen uit het Nieuwe Testament. Iedere stap van de zaaier kun je op de voet volgen; de weg van het zaad naar de dood en naar het leven. In niet mis te verstane woorden laat Christus aan zijn leerlingen en aan ons horen, wie met deze gelijkenis bedoeld zijn. Alles komt aan het licht.
En toch: nadat ik jarenlang dacht dat ik alles begrepen had - nu pas realiseer ik mij waar de goede aarde vandaan komt. Hoe bereid ik de bodem van mijn innerlijk leven, zodat ik Zijn woord kan ontvangen en vrucht laten dragen?
Eigenlijk weet ieder mens wat er met de bodem moet gebeuren, wil het zaad in goede aarde vallen.
Dag Hammarskjöld beschreef deze bodem in zijn dagboek met de woorden: “Open, stille, vochtige teeltaarde blijven, in de vruchtbare duisternis waarin de regen valt en het graan rijpt - hoevelen er ook zijn die in het droge daglicht over de velden trekken, alles vertrappend in wervelend stof.”
Maar Dag Hammarskjöld beschrijft niet wat er eerst moet gebeuren. Voordat het zover is moet de bodem geploegd worden, omgewoeld, opengebroken, om als een moederschoot het zaad in zich op te nemen. Zonder de ploegschaar gaat het niet.
Zo gaat het immers ook op de bodem van onze ziel. Pas wanneer die is omgeploegd wordt de ziel ontvankelijk. De ploeg: dat is het lot, het noodlot, de pijn, de ziekte, de dood.

Maar is het niet dezelfde landbouwer, die de hand aan de ploeg slaat en het zaad zaait?
Is Hij, die nieuw leven in de dood zaait, niet dezelfde, die ons openbreekt?

Zo zal het altijd zijn

Het eeuwenoud gebruik:
Het ploegen en het zaaien.
Het zal wel nooit verjaren.
Hoe kan zaad anders kiemen
dan in geploegde aarde
die als een moeder
onder weeën
kinderen moet baren?

En wij?
Zo zal het altijd zijn:
Gebroken door het lot
om als een zwarte akker
nieuw leven te bewaren
door de ploegschaar
van de pijn.

Bastiaan Baan 15-02-2026

’Spreek slechts een woord en mijn knecht zal genezen.’ (Mattheüs 8: 8)

De kunst van het langdurig ziek zijn en van het langzaam genezen behoort tot de moeilijkste opgaven van het leven. Vooral dat eerste: langdurig ziek zijn is een zaak van levenskunst. Je moet immers ‘patiënt’ worden. Dat woord betekent: geduldig worden, niet alleen met de ziekte, maar ook met jezelf. Iedere vorm van onrust en ongeduld verstoort het proces van genezing.
Je moet zó ziek en zó vol vertrouwen zijn, dat de heelmeester ongehinderd zijn werk kan doen.
Soms is dat de arts, die de juiste middelen en mensenkennis heeft. Soms is dat ook, of juist, het zelf-genezend vermogen van de patiënt. Maar in alle gevallen is het de Heiland, die uiteindelijk heelt. Daarom zegt Hij: ‘Los van mij hebt gij geen kracht om iets te doen.’ (Johannes 15: 5) Als er iets is, wat geduldig ziek zijn en genezing bewerkstelligt, dan is het wel: vertrouwen in de zichtbare en onzichtbare helpers op de weg naar herstel. Want net zo raadselachtig en onvoorspelbaar als de oorzaak en het verloop van een ziekte kunnen zijn, is de genezing, die vroeg of laat plaatsvindt - zelfs al is dat de dood, die ons uiteindelijk gezond maakt. Daarom noemden de eerste christenen de sterfdag: dies natalis, dat betekent: geboortedag. Voor de geestelijke wereld worden we geboren als we sterven.

Als geen ander heeft de hoofdman bij de genezing van zijn knecht onvoorwaardelijk vertrouwen in de heelmeester: “Heer, ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak komt, maar spreek slechts een woord en mijn knecht zal genezen.’ In het religieuze leven heet dat: geloof. Christus, de Heiland, wil ons helen - zelfs van de ziekte waarmee we allemaal levenslang behept zijn: de zonde-krankheid. In ziekte, zwakheid, uitputting en in de dood wil Hij de last samen met ons dragen, als we ons aan hem toevertrouwen.
‘Want Hij heeft onze kwalen op zich genomen en heeft onze ziekten gedragen.'

Bastiaan Baan 01-02-2026

Kerstmis vieren

Het beeld van de geboorte in een stal is van oudsher een beeld van armoede en uitsluiting. Er was immers geen plaats in de herberg.
Het kind in de kribbe is vanouds een beeld van nog grotere armoede. Er was immers geen bed, geen wieg – alleen een trog voor de dieren.
Enerzijds is dit archaïsche beeld in de loop van eeuwen overwoekerd door romantische taferelen: een kerststal vol bezoekers – niet alleen herders en koningen, maar ook burgers, kooplieden en vreemdelingen, die van heinde en ver komen om hun geschenken te offeren, zodat het kind en zijn ouders aan niets gebrek hebben.
Anderzijds is het, wanneer je dit beeld ontdoet van alle overbodige versierselen, een aanklacht tegen alle vormen van armoede en gebrek.
Achter ons altaar staat in deze dagen van het jaar een lege kribbe. (*) Voor sommige mensen is dat een bevreemdend beeld. Of is misschien in de lege kribbe – ontdaan van alles wat daaromheen gebeurde – de essentie van Kerstmis vertolkt?
Wat is het beeld van de kribbe anders dan een beeld van ons arme, lege hart? Zo klinkt het immers in het vers van Angelus Silesius:
‘Al was Christus duizendmaal in Bethlehem geboren
En niet in jou, dan was je eeuwig toch verloren.’
Misschien is dat wel de eigenlijke kunst van Kerstmis vieren: midden in onze overvolle wereld, die bezet is met angst, twijfels, zorgen en boosheid, ons hart te ontdoen van alle angst, twijfels, zorgen en boosheid. Plaats maken in de lege kribbe van ons hart, zodat Hij erin kan wonen.
Deze overgave is de offergave, die wij kunnen schenken aan het koor van alle engelrijken, om in te stemmen met hun offerzang.
(*) Aanwijzing van Rudolf Steiner voor de Kersttijd:

‘Wenn eine Krippe aufgestellt wird, gehört sie unter das Christusbild, unmittelbar hinter dem Altar.’

Bastiaan Baan 04-01-2026